

les alqueries pèdia

Fitxa per lesalqueriespèdia / Museu de memòria oral

Nom/Cognom	Lidón Valer Cabaleiro https://www.lidonvaler.com/ https://www.umalqueriense.es/
Títol	<i>Lidón Valer, directora de la UMA</i>
Categories	Música, associacionisme, cultura, dona
Data i lloc de l'entrevista	Divendres 4 de març de 2022, Casa MiD de les Alqueries
Equip entrevistador	Etnograma (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/h7t55uWmy_g
Extracte	https://youtu.be/F78_e71XH5c

Feia molt que volíem conèixer i entrevistar a Lidón Valer, la directora de la banda de les Alqueries; com en altres casos, la COVID ens ha dissuadit en successives onades de fer entrevistes, però per fi s'ha complert. Lidón és una músic inquieta, competent i creativa amb un dels perfils artístics més competents que coneixem, i a més una persona i professional molt estimada a l'Agrupació Musical —però tamé en altres àmbits del proposar sonor més experimental—. L'entrevista no ens ha decebut, ans al contrari: amb ella i gent com ella, les bandes i la música de banda han entrat en el segle XXI, recuperant la iniciativa en la creació musical i, a més a més, de la manera que més ens agrada: des del context real d'un poble i d'una agrupació musical que carrega de sentit tot el seu treball.

Sinopsi

Entrevistem a Lidón Valer, directora de la Banda de Música i de la Banda Jove de Les Alqueries, qui ens parla del seu treball al front de l'Agrupació Musical. Lidón parla sobre la base d'uns grans coneixements musicals que li permeten innovar dins de la Banda i introduint repertoris nous, sempre des del respecte a la tradició. Al llarg de la conversa ens parla de la Comissió Artística, de diferents projectes passats i futurs de la Banda, de la relació amb la Coral o de com van passar el temps de confinament, entre altres temes.

Transcripció

Lidón, gràcies per atendre-mos...

A vosaltres.

...tan bé, ademés, que has tingut tota la paciència ahí aguantant.

No, no, què va.

Vinga creuar correus i demés. De tu mos ha parlat molt bé tot el món. En l'entrevista que vam fer als dos [Vicents Molés](#) van dir «Lidón buah... va pegar una espenta...!». Estan molt contents en el poble, això és lo que mos ha dixat clar tot el món. Tamé sabem que els fas currar a muntó.

Tamé, tamé [risses]. Alguna persona a lo millor se queixarà un poc de que treballa massa, però bueno.

Bueno, el teu treball és la direcció de la banda i de la banda juvenil.

La direcció artística, com si diguérem. Saber com encaminar-los, o saber cap a on, o tamé els objectius que volem aconseguir. És un poc ixe treball programar-lo jo. És la direcció de la banda, però, vull dir, que hi ha un trasfondo que a lo millor la gent no coneix. Que és l'objectiu que volem aconseguir, cap on volem anar i amb quines ferramentes ho podem fer, que això és molt difícil. Que vindre ací i menejar el palito i «tu has fallat un fa sostingut i tu has fet no sé quantos», entre cometes, no és tan difícil. Però lo altre tamé comporta un treball en casa molt important i que a lo millor no sempre som conscients. Que no vull en este sentit vanagloriar-me ni res, però que és un treball molt bonic, un treball de casa molt bonic, però que després, si se fa bé i te recolzen molt en l'Agrupació -que és lo que a mi me passa, me sent superrecolzada ací-, pues s'aconseguixen els objectius.

Què bé. Ací teniu unes activitats que són municipals, diguem, no? Que són festes, provessons...

Sí. No tenim moltes, eh? És una banda que, la veritat, és que ix a pocs actes, ja siga municipals... estan les festes, les festes d'octubre que tenen els seus actes i les seues processons i després en juny tamé fem... Però sempre, la veritat, és que ens encanta col·laborar en el moment en què hi ha alguna activitat més municipal. Ja siga alguna setmana dedicada a algo. Ens encanta col·laborar i ens encanta involucrar-mos perquè és una manera tamé de poder arribar al públic més fàcilment. Entonces sempre de qualsevol manera intentem tindre tamé una programació molt estable, a banda dels actes, una programació estable en el tema de concerts. I aixina crees un públic tamé més fidel a la Banda.

Però a banda d'estos actes, li poseu una creativitat... i suposem que això és cosa teua, no? O siga, la que decidix que se va a un viatge a un lloc, o que se presente a un concurs...

Bueno, no és qüestió meua assoles. Jo n'hi ha vegades que propose algo i després això se passa a una Junta. Però tenim la sort en la Banda de tindre una Comissió Artística tamé. Sí, tenim una Comissió Artística. Entonces, ixa Comissió Artística la vam crear fa uns anys, i ixa Comissió Artística hi ha gent de totes les edats: hi ha gent pues de les més majors de la Banda, que quan poden venen a les Comissions, hi ha gent de les més jòvens. Hi ha gent de tots els instruments. Entonces, en ixes Comissions valorem un poc els programes dels concerts, valorem si ens agradaria més anar a un lloc o anar a un altre. És, com si diguérem, un primer filtro en què s'escolten totes les veus. I a partir d'ahí, és una manera tamé... a partir, a lo millor, de què moltes vegades la idea la propose jo i ells la encaminen, o hi ha vegades que ells me donen idees a mi per a poder per a un altre concert, per a un altre projecte, per a... o inclús per a ixe projecte me canvien la idea i dic «ostras és de veres! Esto és lo guai». Entonces, és una manera de tindre moltes veus, que són veus molt

importants dins de la Banda. I són veus molt respectades tamé dins de la Banda. Entonces, en el moment en què presentes la temporada, sempre a principi de any fem una presentació de la temporada davant dels músics, ja siga abans d'un assaig o al finalitzar un assaig, i expliquem tot el que la Comissió Artística ha pensat per a que ho tinguen clar, per a que tamé no siga vindre a l'assaig «per a què? Pa què vaig?». Entonces, tu vens per a fer este concert, o per a este projecte que tenim dins de cinc mesos, o per a este concert superespectacular que anem a fer, o lo que siga. És una manera d'involucrar tamé totes les cordes, totes les veus. Entonces, jo crec que funciona molt bé. Mos solem reunir pues a lo millor una vegà al trimestre i tal. Inclús tenim grup de whatsapp, lo típic, grup de whatsapp que diu «pues mira, esta obra l'he escoltat i m'ha agradat, escolteu esta a vore si a lo millor la podem ficar en algún lloc». I la veritat és que és una maravilla perquè jo podria intentar pensar-ho tot, però després que la gent te diga **[5 min.]** «pues jo veig esto millor» pues la veritat és que és una maravilla. A mi m'ajuda i jo crec que ells tamé és una manera de sentir-se superimportants i que formen part real, no només com a músics, sinó com a més.

Totalment, sí, sí. Hem vist, que és una banda moderna, no? Diguem.

Sí.

El model de banda del que venim és huitcentista...

Una miqueta més arcaic.

Entonces hem vist el teu repertori: músics valencians, músics actuals joves [només uns poquets de memòria: Juan D. Jover, Andrés Valero Castells, Carles Romero Meliá, Saül Gómez Soler, la pròpia Lidón Valer Cabaleiro...]. Bueno, mos ha paregut fabulós.

Sí. És una Banda que només la primera vegà que vaig tindre contacte ja me va paréixer una Banda oberta. Perquè jo estava dirigint una altra Banda, estava dirigint la Banda de Catí, i en ixé moment estava estudiant en Barcelona tamé, i jo només tenia lliures en Castelló dilluns i dissabte. I entonces me van dir «vols dirigir la Banda d'Alqueries?», i els vaig dir «m'encantaria, però només tinc lliures dilluns i dissabtes». I tot el món sap en el món de les bandes que els assajos son dimarts i divendres, això és en el món huitcentista que acabes de dir, és dimarts i divendres, de ahí no te pots eixir. Entonces jo els vaig dir «m'encantaria, però dilluns i dissabte». I me van dir «bueno, ho consultarem a vore què els pareix a la gent». I no res, me van cridar al cap d'uns dies: «que sí, que els pareix bé». I me vaig quedar realment al·lucinada [risses]. Perquè vaig dir «bueno, quins dies més estranys dilluns i dissabte de vesprada, que a lo millor la gent diu...». Pues bueno, a partir d'ahí és un poc ixa mentalitat, no? De dir «voleu que canviem esto i que fem...? Vale, pues ho anem a provar», funciona? Perfecte, no funciona? Pues tornem. O siga, que és una Banda que sempre ja siga en el repertori, ja siga en els projectes, ja siga en això... en dir «anem a intentar arribar hasta ací», sempre, sempre, sempre m'han dit «ho intentem». I a mi això, claro, m'encanta. M'encanta perquè qualsevol projecte que tu llances te diuen «ho anem a intentar». Después si podem ho fem, si no podem pues hem tingut projectes que no els hem pogut fer. Però sempre la predisposició de dir «ho intentem», sempre la he tingut. Entonces això és meravellós.

Fabulós. Absolutament. Sí, sí, sí. Bueno, vos veiu tamé molt aptes en noves tecnologies, no?

Sí.

Ho dic perquè la [pàgina web](#) va rebre un premi...

Sí, sí, sí. Bueno, això no és qüestió meua. Això sí que podries parlar...

[La teua pàgina web](#) està molt bé tamé. No és tan habitual...

Ixa és personal, ixa me la faig jo [risses]. Però la d'ací la veritat és que tenim la sort, en totes les bandes tenim ixa sort de tindre persones de moltes edats, persones que... en la Banda tenim metges, tenim enfermers, tenim informàtics, tenim estudiants, tenim repartidors de correus de cartes, tenim de tot. I lo bo d'una banda és que intentem, que és una cosa que jo sempre intente inculcar des de que entre el primer dia, és que som una família i en una família hi ha que ajudar-se i ja està. Tu necessites que t'ajude en una cosa d'informàtica que tenim un problema, pues escolta te tenim ací. I la pàgina web la vam començar a manejar ja fa molts anys en l'ajuda de músics que eren informàtics i en la Junta. La Junta la veritat és que hi han varies persones que fan un treball fantàstic i meravellós, i un d'ixos treballs és ixe manteniment. Manteniment i sobretot una actualització. Una web necessita estar actualitzada, perquè si no no servix de res. Igual que les xarxes socials. Les xarxes socials és un pilar per a nosaltres de contacte entre el públic, contacte en la gent, contacte en gent de fora que coneix de nosaltres per moltes coses, però una és per les xarxes socials i pel [canal de YouTube](#) i tot. I la veritat és que jo estic supercontenta perquè ixe treball, vamos, a mi me dona una tranquil·litat brutal perquè el fet de... jo no mai he tingut que dir «per favor, este concert el podem gravar?». No, no, sempre me diuen «este concert l'anem a gravar. Tu necessites algo?» i jo «no». Sempre és, sempre és... O siga, el treball de la Junta en ixe sentit és brutal, és brutal, ho tenen claríssim que això és necessari. I això, en la època en la que estem, ho sabem tots que és necessari, però no a lo millor totes les agrupacions, a lo millor no poden o no li donen la importància que té.

Estos vídeos... bueno, a més teniu un premi: el [premi Beethoven en casa](#). Ixe muntatge és teu, tu edites...

Sí. Bueno, jo faig lo que puc. Jo sóc molt manegueta [risses]. Entonces el problema és que m'agraen moltes coses i m'emocione molt en moltes coses. I lo del vídeo sí que és una cosa que veig que és una ferramenta educativa molt important. Igual utilitze molt en el meu cole, on treballe jo com a mestra de música, que igual ací. I durant el confinament pues moltes Agrupacions ho han utilitzat com ha mitjà de comunicació o de contacte entre els músics. I mosatros hem fet multitud de vídeos, de muntatges, de tot. **[10 min.]** Que això ho sabeu vosaltres millor que ningú, que té un treball darrere molt important. Però que després dona un poquetet ixos fruits i ixe reconeixement. Que tampoc t'ho esperaves, però veus... per exemple lo del Beethoven en casa, això no estava pensat en cap manera. Mosatros vam fer el vídeo. El vídeo era un projecte que teníem ací. I després, mitjançant la Junta, pues van dir «està este premi, voleu que ho intentem?». I va eixir. Perfecte. Ahí vam tindre la sort de que alguns alumnes van poder, com a premi, van poder anar a vore un concert a Barcelona. I claro, això és una maravilla, que coneguen el Palau de la Música Catalana. Una maravilla va ser.

Mosatros, bueno, no hem de parlar de mosatros, però per la nostra formació ens pareixia fabulós que tu fores una percussionista en realitat, no? I les coses que estàs fent ací mos agraden moltíssim. El tema de la [mascletà](#), per exemple, això és molt bonic.

Bueno, sí, el tema és que, bueno, jo sóc mestra, mestra de música. Entonces, en el cole totes ixes coses estem superhabituats a fer-les. Moltes d'ixes coses després les trasllade a la Banda, no per res, sinó perquè veig que en la Banda, la Banda Jove i tot això, pot funcionar. I és una manera d'aprendre música, d'estar content, de disfrutar. I sobretot de passar-s'ho bé fent música. I entonces pues són coses que a lo millor, habitualment, en un centre en el que intentes ensenyar la música d'una altra manera pues t'ho tens que inventar i ho tens que fer. I després traslladar-lo ací pues a mi me pareix lo més natural del món. I és això, sempre el meu objectiu dins de la Banda i en el cole i tot això, és que la persona que estiga baix les meues mans que disfrute de lo que fa. I que siga feliç fent-lo. Quan no eres feliç és perquè o jo t'ho estic transmetent malament -que pot ser moltes vegades, que jo a lo millor no t'ho estiga dient bé perquè a lo millor no tinc el dia, perquè no t'ho sé dir, per moltes coses- o perquè definitivament -que en poques ocasions passa- la música no

t'agrada gens, zero, que a poquetes persones li passa, però algú li passarà en este món, no? Entonces el meu objectiu és, de la manera que siga, que t'ho passes bé. I si per a això tenim que fer una mascletà amb botelles, utilitzant poals de lo que siga, pues se fa i ja està. I tots contents.

La impressió que mos dóna, tamé, és que heu recuperat algo que tamé pareixia que en la banda tradicional s'havia perdut un poc, que és la creativitat, no? Que esteu sent supercreatus i esteu ficant coses de la tradició, però esteu fent coses inventant o ajuntant, no?

I ja se m'acaben les idees [risses]. Moltes vegades ho parlem en les Comissions. Ho parlem de dir «jo, per favor, ja no se m'ocurrix res més». Perquè hem fet locures tamé, eh?, tamé hi ha que dir-ho, que tamé moltes vegades hem fet locures de dir se'ns occurrix esto i això que comences a crear, comences «esto serà lo més divertit del món». Claro, com ho fas tu, t'ho fas tu, t'ho montes. I a lo millor després al públic hi ha moltes coses que a lo millor no entenen. I dius «mare, esto ha sigut una locura!». Però tu saps què bé mos ho hem passat? Un mes i mig assajant esto i tenim ixe record ahí de fa... no sé, huit anys que vam fer lo de l'Escola de Rock. Que va ser un musical que mos vam inventar mosatros, reciclant cançons d'ací i d'allà. Va participar el Cor, vam participar mosatros, van participar actors... I mos ho vam inventar dos persones en tres nits ahí, s'ho vam inventar i a partir d'ahí. Però això, ixe record el tindrem tota la vida. De lo bé que mos ho vam passar. Entonces locures d'ixes hem fet i continuarem fent, espere. Espere que continuem fent-les. Però és un poc això, donar-li voltes al fet de fer un concert tradicional. Que tamé s'ha de fer, tamé s'ha de fer. Perquè hem d'arribar a tots els públics. A banda d'això dir «vale, pues ara ens anem a eixir del camí i anem a fer moltes voltes i després ja tornarem, no passa res, sempre pa tornar tenim temps». I pa això pues, bueno, hi ha que intentar pensar coses diferents i ja està.

Amb els cors, la [Coral Polifònica](#), no sé si tens relació tu o depén de Sílvia [Queralt Gómez]?

Depén de Sílvia, però sí que he treballat amb ells en algunes ocasions. Perquè per exemple per al musical, per a *El Fantasma de la Opera*, els vaig dirigir jo. Vaig estar dos o tres mesos dirigint-los. Perquè ixe treball era un treball molt dur i tamé li vaig dir a Sílvia «Sílvia, no té tens tu que carregar de tot, això m'encarregaré jo, no te preocupes. Tu ixos mesos tranquil·la, fas la teua faena o lo que siga, però això m'encarregue jo». I en algunes ocasions, a lo millor, alguna missa que hem tingut, això tamé els he dirigit, sí. Tinc relació, els conec a tots i són encantadors.

Sí, vam entrevistar a Delfineta, la tia [Delfina \[Llorens Martí\]](#), i vam entrevistar tamé a [Paqui \[Martínez Martínez\]](#). [15 min.] I van estar contant-mos de tu.

Elles són fans [risses].

Totalment. En l'Escola de Música, s'apanyen en l'Escola? O fas tu, d'alguna manera...

L'Escola de Música, a vore, la Banda Jove... nosaltres tenim la Banda Jove com si fore una assignatura de l'Escola de Música. Entonces jo sí que tinc contacte en l'Escola de Música. Además, pues ara estic vivint ací al costat, m'he vingut a viure ací, i entonces moltes vespraes pues vinc i els xiquets me coneixen. I és una forma tamé de la transició cap amunt, cap a la Banda Gran, que siga més normal. Ells me veuen ahí, jo passe pels passadís, els faig un ball pel cristal i ells me veuen i no sé què. I entonces hi ha una relació molt jovial, no? I molt natural. Entonces la Banda Jove forma part de l'Escola de Música. No porte jo l'Escola de Música, això ho porta Vicent Molés. I ho fa super bé, se fa un treball brutal, brutal lo que fa. Però sí que estem en contacte. Jo conec a tots els mestres, ells me coneixen tots a mi. Parlem habitualment. En el moment que hi ha algun problemeta en algun alumne o algo que necessitem per a millorar tenim comunicació. I la veritat és que és una escola molt familiar, però a la vegada molt professional tamé. O siga, que és una maravilla, sí.

Què bonic. Bueno, tu eres compositora tamé.

Bueno... això... se pot dir compositora. Però realment no me dedique a això. M'agrada molt, eh? Però això necessites tamé molt de temps i necessites tamé molta tècnica. I jo he estudiat poquet de composició. No he estudiat molt de composició. No me he dedicat. Perquè això tamé necessites focalitzar. Però m'ha agradat sempre escriure. Si tenia alguna idea pues, això, la intentava traslladar. Però no sóc compositora, eh? No me diria mai en la vida «sóc compositora». Mai, mai.

Mosatros, realment, només coneixem teu el [Alqueries poble somiat](#), que és un pasdoble molt bonic.

Sí, tinc alguna coseta més. Ací en Alqueries, mira, antes de ser jo directora, en els anteriors directors els vaig portar dos pasodobles i me'ls van tocar ací. Un que vaig dedicar... ma mare, la família de ma mare són de Fuentes de Ayódar, en el interior de Castelló, i n'hi ha una espècie de pou, està el Pozo Azul, que a lo millor és molt conegut en Castelló, que és un paratge molt bonic, i hi ha altre que és Cantarera, el Pozo Cantarera, entonces vaig fer un pasodoble, el meu primer pasodoble va ser Cantarera. Se deia aixina. A més té un títol molt cantarín, no? Cantarera. I entonces quedave molt de copla, no? [risses]. Después li vaig fer un a la meua neboda, que va nàixer, quan era xicoteta, Sara Carrasco. Que ixé tamé l'han tocat ací en Alqueries. I després ja me'n vaig anar un poc més a coses que me demanaven. En el món de l'educació pues moltes vegaes intentes montar un cor i entonces te dien «pots fer-me una peça per a que després m'acompanyen tres instruments i...?», pues bueno, puc intentar-ho [risses]. I anaves fent. Vaig fer una cantata per al cole Carles Sarthou de Vila Real, que van gravar un CD i tot això. Després un per a l'aniversari d'un sexenni de Morella, vam fer tota una cantata per a banda, per a cor i tot això. I varies cosetes aixina he fet. Però tamé perquè m'ho han demanat amics, amigues i per ajudar una miqueta. Però, torne a dir, que no sóc compositora, eh? No sóc. No sóc pa res. És molt difícil, molt difícil.

Sí, sí. Li vam preguntar a Miquel Rodrigo, el pare. Una entrevista meravellosa, mos va ajudar molt. Tinc molt bona relació. I deia que era molt difícil, que no tenia prou estudis...

Sí. Pues jo tamé te diria lo mateix, que no tinc prou estudis per a dir «sóc compositora». Mai en la vida ho diria. Sempre dic que sóc estudiant de direcció. O siga que tampoc te puc dir «jo sóc directora de banda, directora d'orquestra». No, això tampoc t'ho puc dir. Sóc una estudiant i sóc una persona que intenta fer-ho lo millor possible. I ja està.

Tenim molta curiositat per el repertori. Com prepareu això? Antigament, se tocava un poc sempre lo mateix. Antigament, parle de quan jo era xicotet, que la meua família tocaven en banda. Però ara no, ara és...

Antigament, se tocava lo que podien.

Exactament.

Se tocava lo que podien. I se tocava els papers que podien rebre i que podien comprar. Ara tenim sort de tindre a l'abast tot. Tu necessites una obra d'una compositora que viu en Massachusetts i li escrius un email, li dius «te la compre». Ale! Te la envia i als tres dies està ací la peça. Entonces ara és molt diferent. Encara aixina, en el repertori sempre aboguem un poc perquè n'hi hasgue de tot un poc. Ara per exemple, el proper concert que estem muntant, **[20 min.]** que és un concert que ens fa especial il·lusió, en este concert tot el repertori, o casi tot el repertori, és un repertori molt clàssic. Que qualsevol banda, además en la Banda ho comenten els músics més majors «esto ho vaig tocar jo fa quaranta anys en la Banda de Vila-real i allí no mos eixia», t'ho comenten els músics aixina de manera molt carinyosa, no? I és un concert molt clàssic, és un concert que anem a dedicar d'aniversaris, d'aniversaris dels compositors de les obres i tal. És un concert prou clàssic. Però a mi m'agrada que fem de tot. Que fem música contemporània, que fem música -com has dit abans- de músics valencians que estan currant a tope i que necessiten un poquetet el recolzament

nostre tamé. Però fem de tot un poc, fem de tot un poc. Crec que és molt important per a ser bon músic conèixer tots els llenguatges. I no centrar-mos en una cosa només. I han de saber lo que és un pasodoble tamé, per supost, han de saber lo que és una marxa de processó, perquè és una cosa nostra habitual i que coneixes. Però han de saber un llenguatge contemporani com se pot interpretar i com s'ha de tocar i que tinguen el gust per fer-lo. Això tamé crec que és molt important.

Hem tingut la sort d'entrevistar a altres bandes i veiem molta frescor, no? Algo ha passat en les bandes, jo crec. Sóc de família de músics de banda. De sobte és tot molt fresc, és tot molt més divertit. Més divers, més plural, cap tot. Caben des de les dolçaines a qualsevol cosa.

Clar, clar. De tot. El tema és que la banda és un reflexe de la societat. I si no vas en la societat no tens clientela [risses]. Si jo vull que els músics vinguen he de fer algo pa que vinguen. Perquè si no, quedar-se ahí en el sofà mirant Netflix, mira això... fiquem una balança, vale? Què vols un divendres a la nit, com avui, que ja estem que no podem, que anem a arrastrant-mos? «Jo me quede en casa, que total lo que anem a fer ja ho he fet moltes vegades» Entonces, o canviem això o si no no hi ha músics i no hi ha banda i se desfà. És aixina de senzill, eh? Entonces hem d'anar a lo que el músic te demana tamé. I si el músic te demana un repertori nou i te demana divertir-se i te demana fer algo... pues hi ha que fer-lo. Sempre en un criteri, això tamé t'ho dic. Que no és qüestió de «¿qué queréis que hagamos, niños?». No és això, no és això. Però sempre en un criteri, però n'hi ha que recolzar lo que te demanen. Perquè si no no te vindran el divendres que ve.

Sí, sí, sí, sí. Totalment.

I ja està. Entonces n'hi ha que anar en la societat. Igual lo que parlàvem abans de les webs i xarxes socials i tot. Te pot agradar més o menys, però és lo que hay, no? Com se sol dir.

Fa quaranta i pico anys no hi havia ni una dona en les bandes...

Molt poquetes, molt poquetes, molt poquetes.

Alguna però...

Alguna n'hi hauria.

En Artana en el 76 o 77 va arribar la primera.

És una data molt representativa. Jo estic en algun grup de whatsapp i tal de dones i música que hi han moltes músics de bandes de la Comunitat Valenciana i tal, i els anys 70 van ser uns anys d'explosió d'això. Fins a ixa dècada pareixia que no existíem [risses].

Però ja te veus, què maravilla.

Sí, sí. Pareixia que no existíem. Vam començar ahí i la veritat és que, bueno, poc a poc. Sempre té que haver una primera persona en tot. Sempre.

Volíem preguntar-te tamé per el tema del COVID, que els músics, en tots els llocs, heu estat molt, molt actius. No només els de la banda. En fin, tot el món. Què heu fet ací?

Ací hem fet de tot. Hem fet de tot. Hasta classe de zumba online. Què té que vore la zumba amb la banda? Pues res. Però... «hui què fem, esta setmana en la Banda? Mos juntem? Voleu que cride a tal persona i fem una classe de zumba i mos juntem?», pues perfecte, saps? Cride jo a una amiga meua, tal, tal, tal, pues tal dia. Ale! Per zoom fem una classe de zumba. Hem fet de tot. Hem fet de tot. Principalment fèiem... hi havien bandes inclús que feien assajos d'agafar la partitura i jo ho veia això una palissa. Pensant-ho no com a directora, que inclús m'haguera anat bé, pensant-ho com a músic. De dir «estem en una situació molt complicada, estem en una situació que la gent està tancada en casa i, damunt, jo ara te vaig a ficar ixa faena d'agafa la partitura i anem a repassar-la

aixina; veus ixe si bemol que...?». Jo ho veia un poc una locura. Però hi havien bandes que ho feien. **[25 min.]** Mosatros mos hem dedicat més a dir «vale, teníem este projecte, no el podem fer. Anem a fer-lo d'una altra manera». Lo típic que tot el món hem descobert és que podem fer muntatges i podem fer concerts cada u des de sa casa. I entonces ho hem fet, hem fet això. Amb molta predisposició de tindre molt clar com fer-ho, de si hi havien que fer àudios per a que la gent des de casa ho poguere escoltar i poguere... Entonces s'han fet moltes coses totes des de casa. I després, en el tema de Covid pues les bandes ho estan passant malament encara ara. Encara ara, eh? Perquè la gent mos hem acostumat a quedar-mos en casa i això és un perill. I mosatros encara ací estem prou bé. S'hauran despenjat dos o tres persones o quatre. Que dius «pues bueno, no estan venint lo que venien abans». Però n'hi han moltes bandes que ho han passat i ho estan passant molt malament. Bandes, a lo millor, de huitanta o noranta persones i que van als assajos quinze.

Què barbaritat!

Perquè el resto te diuen que tenen por o que lo que siga i tal. Que tot és lícit, per supost, i respectable. Però ho estan passant molt malament. Però bueno. Mosatros, jo crec que ixe fet de no perdre el contacte en cap moment, de totes les setmanes fer algo, encara que fore lo mínim, la veritat és que jo crec que mos ha anat bé. Mos ha anat bé per a mantindre ixe vincle, ixe vincle que s'anava desfent. I, com vos he dit abans, jo el tema de que som una família i som un grup i mos hem de recolzar per a mi és molt important. I en el moment que tu no veus a una persona dos mesos se t'oblida. És aixina. És aixina de cruel l'esser humà. Som aixina de cruels. I un superamigo que no lo veus en dos mesos ni parles amb ell en dos mesos... «pues ja me cridarà» i l'altre «pues ja me cridarà». I ja està. Entonces, el fet de mantindre sempre un xicotet, xicotet vincle i que no se separara jo crec que mos ha ajudat, mos ha ajudat molt. Hem currat molt, eh? Molt, molt, molt. [risses].

Ja ho sabem, ja ho sabem. Ja mos ha arribat [risses].

Però, bueno, ha sigut un plaer. I la veritat és que, bueno, estem vius, que és molt important.

Què teniu per davant? Perquè segur que si estàs ací és perquè teniu jaleos preparats, no?

Bueno, idees hi han moltes. Lo que passa és que estem en una època, lo que acabem de dir, que estem amb molta cautela. Tot lo que estem muntant és molt poc a poc. Ara, per exemple, lo que vos deia, tenim el 9 d'abril un concert que per a nosaltres és especialment important perquè és un concert que teníem plantejat abans de la pandèmia. El teníem per a, no sé si recorde, un 6 d'abril del 2020. I estàvem muntant-lo, portàvem dos mesos a saco. Muntant-lo. Però en molta... i mos van tancar. Ixe concert, que teníem tanta il·lusió pues se va quedar ahí. Entonces, crec que este concert és un concert especialment important psicològicament. Perquè, pense jo que, mos donarà un poc la sensació de dir «vale, ho hem pogut fer, hem arribat a ell i esto esta pasando ja». Estem passant una miqueta pàgina. I crec que serà molt important. Després tenim un concert en Onda, que ens han convidat a fer un concert. Hi ha una penya taurina que fa cada any un concert de pasodobles taurins i conviden cada any a una banda. I este any mos han convidat per a anar a fer-lo, el farem en maig. I després en juny, la idea tamé que tenim, però claro, ja te dic que anem molt pausadament, és un concert tamé que teníem programat per a juny del 2020. Un concert molt xulo, amb una rondalla tamé, amb un repertori tamé molt bonic i crec que un concert aixina per a les festes de juny molt apropiat i molt adient i que crec que pot quedar molt bé. Entonces, tenim plantejat això. I hasta ahí teníem plantejat. Però principalment perquè portem un any i mig que qualsevol cosa que plantejàvem, a lo millor al mes s'havia truncat, i tornaves a plantejar una altra cosa i a lo millor si que la podies fer, però la següent ja no la podies fer. Entonces, estem anant... a mi m'agrada tindre tot un any planificat a vista sempre, però este any és un poc complicat encara. O siga que anem un poc pasito a pasito, no?

Pues jo crec que no te maregem més, que vens a treballar ací. Però això, teníem ganes de conèixer-te i és un plaer.

Igualment, igualment, de veres. Les personetes que esteu darrere de la web, una maravilla. Ahí curreu.

Hi ha qui diu: «ixos qui són?» [risses].

Clar, jo quan vos he vist dic «sou vosatros, no?» [risses]. Fiqueu-se una foto o algo, xicoteta.

Sí que mos la demana alguna gent. Mos ho han dit. Però bueno, mantindre un poquet el morbo tamé té...

Tamé, tamé. Pues me pareix molt bé. [risses].

I tu no tindràs temps pa res, a vegades ho pense.

Poquet de temps, poquet de temps.

Clar, els horaris que aneu per ahí. Mare meua.

[30 min.] Poquet, però bueno.

Però és un treball molt bonic, i el teu especialment.

Sí. Sí, sí, és un treball molt bonic. I és un treball que en casa tamé pots fer moltes coses i el fet només de sentar-te i dir «vale, anem a crear algo, anem a pensar algo». Això és un lienzo en blanco, això és una maravilla. «Anem a tirar per ací o per allà», diferents opcions. Això és casi lo que més m'agrada. M'agrada molt el fet del concert, del final, del resultat, de la meta, tal. Però el fet de anem a crear algo, a mi m'encanta, m'encanta.

És molt bonic. Mosatros som doctors en Belles Arts els dos.

Pues entoces ja sabeu.

Propers a l'art sonor, que se diu. Bueno, ara més allunyats, però ho hem estat. I a gent com Carles Santos, que ha tocat molt amb bandes.

Sí.

O Llorenç Barber. Tota esta penya, que són amics. Bueno, Carles ja no...

Sí. Carles ja no. Però Llorenç jo tamé he col·laborat amb ell en algunes cosetes. Sí. Vam fer una locura quan van inaugurar el Palau de les Arts Reina Sofia i tot això, vam fer una xicoteta locura de huitanta bandes allí tocant una mateixa obra, composició. Entonces, jo m'encarregava de la partitura en Llorenç en tota la província. Jo vaig anar en totes les bandes a treballar una partitura. Que era, tamé, una partitura que era una locura. Entonces intentaves vendre el producte, de dir «esto és una maravilla, esto és no sé què...», perquè además és aixina, és una maravilla. A vore qui pot pensar estes coses? Només ho pot pensar ell! Igual que Carles pensà en lo seu i era una maravilla. Entonces, después anaves, te trobaves... per exemple, anaves a algun poblet xicotet i te trobaves «esto no servix pa res, esto no sonarà!», «xa! Tingueu paciència, tingueu fe, tingueu tal, anem a provar-ho, intenteu fer esto». I, la veritat, és que va ser un treball d'uns mesos de cotxe por la província...

Home! Huitanta bandes!

Però después va ser això, va ser una bogeria, una locura allí. Però va ser un resultat d'estos que dius «només ho pot crear este home».

Sí, sí. Impressionant. Clar. Estes coses, a vore, teniu que ser percusionistes, no? Per a... No ho sé...

Bueno, saps què passa? Que en la percussió treballes molt la música actual, perquè realment és lo que hi ha. La percussió va entrar en l'orquestra -al principi només eren timbals, bombo, plats- fa 400 anys. I tot això ha anat augmentant-se poc a poc. I el tema, també, de músiques tradicionals que s'han anat descobrint, que s'han anat adaptant. Entonces, la percussió és una cosa contemporània. És actual. Entonces, al treballar un repertori tan actual normalment, pues claro, nosaltres alguna vegada hem treballat Bach inclús amb la marimba i tal, se treballa també. Però no és l'instrument. L'instrument no està pas així. Entonces, claro, si tu estàs acostumat a treballar música contemporània pues després traslladar-la a la banda és una gozada. Però hi ha que fer-ho bé, perquè si no...

Sí. Vicent Molés mos deia això, que ací havíeu invertit molt en la percussió, no?

Sí, sí.

Mos parlava de la compra dels timbals estos que són una bogeria. I això és cosa teua?

A vore, un poc. Però ja te dic que sempre tinc el recolzament darrere. Perquè jo puc demanar: compreu-me unes campanes, com aquelles d'allí, unes campanes tubulars, i costen 6.000 euros. I entonces, jo a lo millor puc anar a la banda X i que me diguen «Lidón, es que tenim que fer un sopar de Santa Cecília que mos costa 3.000, i tenim que fer no se quantos que mos costa... i no podem». Pues ací jo no sé com ho fan, jo no ho sé, perquè jo ixo tema, per supost, ni entre ni vaig a entrar mai. Però és una maravilla, és una maravilla. Necesitem esto, ale! Anem a provar a vore com ho podem fer. Demanem subvenció aquí i allà, a vore qui mos pot ajudar, a vore de quina manera. I ja està. La veritat és que no mos falta res de la percussió, poquetes cosetes.

Ja, a simple vista dius «és complet, és complet».

Poquetes cosetes. Qualsevol obra de banda normal, entre cometes, ho podem tocar. Perquè ho tenim tot. Entonces és una maravilla.

Que bé!

I lo important después és cuidar-ho sempre estes coses, és cuidar-ho. I la veritat és que els músics són prou cuidadosos en ixo sentit. Sempre està, veus?, les fundetes, tot tapat. I això és molt important perquè aixina duraran els instruments. Perquè si no... I valen un dineral [risses].